

N:o 46.

Ank. till Riksd. Kansli den 13 mars 1908, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner om ändring i villkoren för lån från fonden för rederinäringens understödjande.

(R. A.)

I särskilda, lika lydande motioner, nämligen: n:o 29 i Första Kammaren, väckt af herr *E. A. Enhörning*, och n:o 64 i Andra Kammaren, väckt af herr *D. Broström*, har föreslagits, att Riksdagen måtte till Kungl. Maj:t aflåta skrifvelse med anhållan,

att Kungl. Maj:t ville, med ändring i nu gällande bestämmelser angående villkoren för lån från fonden för rederinäringens understödjande, bestämman, att sedan lån innehafts under två år från lyftningsdagen, skall under de därpå följande tio åren årligen afbetalas en tiondel af det ursprungliga lånebeloppet, så att hela lånet varder sist inom utgången af det tolfte året till fullo guld;

att sådan förlängd amorteringstid måtte tillgodokomma ej blott dem, som hädanefter beviljas lån från sagda fond, utan jämväl redan befintliga låntagare, hvilka i händelse de redan verkställt afbetalning böra få vid senare afbetalning tillgodoräkna sig hvad af dem för mycket erlagts, samt

att Kungl. Maj:t vid utfärdande af bestämmelser i nu berörda syfte ville meddela föreskrift om de åtgärder från vederbörande myndigheters sida, som kunna finnas nödiga för bibehållande af statsverkets rätt gent-

emot låntagare och löftesmän samt för aflämnade hypoteks bevarande vid orubbad kraft.

Riksdagen beslöt år 1903 att för bildande af en lånefond till rederinäringens understödjande anvisa ett belopp af 5,000,000 kronor. Sedermera har Riksdagen för samma ändamål anvisat år 1905 5,000,000 kronor och år 1907 ytterligare 5,000,000 kronor.

I den af Kungl. Maj:t den 18 december 1903 utfärdade kungörelsen angående villkoren för lån från fonden för rederinäringens understödjande är i afseende å återbetalningen af sådana lån föreskrifvet, att sedan lån innehafts under två år från lyftningsdagen, skall under de därpå följande sex åren årligen återbetalas en sjättedel af det ursprungliga lånebeloppet, så att hela lånet blifver till fullo guld det senast inom utgången af det åttonde året. Enligt särskilda kungörelser gäller samma bestämmelse äfven för lån, som utlämnas från de medel, hvilka, enligt hvad ofvan nämnts, åren 1905 och 1907 anvisats till fonden.

Motionärerna, som erinrat, hurusom förslag om inrättande af en lånefond för rederinäringens befrämjande ursprungligen väcktes af tre reservanter inom handels- och sjöfartskommittén, hafva vidare påpekat att dessa reservanter, med afseende å återbetalningen af lån från fonden, föreslagit en amorteringstid af högst tio år. Någon anmärkning mot förslaget i denna del framställdes icke af de handels- och sjöfartsnämnder, som yttrade sig öfver detsamma; tvärtom instämde några uttryckligen i förslaget om en tioårig amorteringstid.

Oppositionen häremot väcktes först af kommerskollegium, som »med afseende å gällande bestämmelser om preskription ansåg förbindelser på denna tid såväl hvad beträffade hufvudgäldenären som eventuellt förekommande borgensmän vara mindre lämpliga, såsom kunnande föranleda därtill, att vederbörande myndighet, som hade att förvalta lånefond, under lånetiden nödgades vidtaga särskilda åtgärder för bibehållande af förbindelsernas giltighet». Kollegium ansåg därför den längsta lånetiden böra något inskränkas.

I detta uttalande instämde statskontoret.

I det vid Kungl. Maj:ts proposition till 1903 års Riksdag fogade statsrådsprotokollet i ärendet upptog departementschefen bland de hufvudgrunder, som i händelse af bifall till propositionen om bildande af en rederilånefond borde vinna tillämpning vid meddelandet af bestämmelser om villkoren för lån från fonden, jämväl stadgande därom, att under de två första åren efter låns utlämnande kapitalafbetalning å lånet icke borde ifrågakomma, men under de därpå följande åren så stor amortering ske, att lånet blefve till fullo inbetaldt senast inom utgången af åtta år från

det amorteringen skolat taga sin början. (Utskottet vill påpeka, att i motionerna influtit en felaktig, mot förestående redogörelse stridande uppgift angående den ställning, departementschefen intagit i fråga om amorteringstiden.)

I sitt utlåtande öfver Kungl. Maj:ts berörda proposition uttalade sig statsutskottet emellertid för att lånens amorteringstid måtte bestämmas kortare än tio år, hvilket äfven godkändes af Riksdagen.

Efter att hafva framhållit, hurusom redan år 1903 bland representerer för rederinäringen förefunnits betänkligheter mot en så kort amorteringstid som åtta år, yttra motionärerna:

»Att dessa betänkligheter då fingo falla, torde väsentligen hafva berott på att räntesatserna den tiden ännu voro moderata och att man hoppades, att de, innan lånen behöfde återbetalas, skulle återgå till de ännu lägre, som rådt endast några år förut, så att rederierna, i den mån de ej kunde verkställa amorteringarna med intjänade seglationsvinster, kunde åstadkomma detta med på andra håll mot en icke alltför betungande ränta upplånade medel.

Utvecklingen på penningmarknaden har emellertid visat sig gå i en rakt motsatt riktning och har medfört orimligt höga räntesatser.

Visserligen hafva de senaste åren i det hela varit någorlunda gynnsamma för rederierna, äfven om fraktsatserna ofta varit mindre goda. Dock torde det endast i mycket sällsynta undantagsfall förekomma, att något rederi skulle kunna med uteslutande intjänta frakter betala årligen under sex års tid en sjättedel af erhållet rederilån. I regel torde denna amortering ej kunna åstadkommas annat än med tillhjälp af från andra håll lånade medel. Och då för dessa måste betalas 7, ja ända till 8 procent, torde detta lätteligen blifva alltför betungande för många rederier.

Kunde däremot amorteringen bestämmas så, att efter förloppet af de två frihetsåren följa amorteringar med en tiondel årligen under tio år, så att lånen blifva helt återbetalda efter tolf år, skulle det visserligen i regel icke blifva möjligt att verkställa amorteringarna enbart med intjänta vinstmedel, men betydligt större lättnad skulle dock därigenom beredas den svenska rederinäringen.

Det torde vara allt skäl, att statsmakterna nu taga denna fråga i öfvervägande. Visserligen lyftades en del rederilån redan under år 1904, och dessa hafva alltså under år 1907 verkställt sin första afbetalning, men, i den händelse mitt nu framkastade förslag om längre amorteringstid blir bifallet, möter ju intet hinder att låta en sådan förmån få komma äfven dessa, om de så önska, till godo på sådant sätt, att hvad

de för mycket erlagt vid den första afbetalningen kommer dem till godo vid den andra.»

Beträffande det af kommerskollegium framhållna hindret mot den tioåriga lånetiden, hafva motionärerna anført, att detta syntes vara alltför obetydligt för att få spela en afgörande roll gentemot sakliga intressen. Samtliga fartygsinteckningar fastställdes och förnyades vid Stockholms rådstufvurätt, och det syntes icke medföra något afsevärdt besvär för vederbörande tjänsteman i statskontoret att i god tid innan tioårsperioden vore till ända låta förnya inteckningarna, synnerligast som han kunde på en gång ombesörja denna åtgärd för alla inteckningar, som tillhörde ett, ja till och med två eller tre års rederilån. Kostnaden för förnyelsen borde naturligtvis dragas af låntagarna. — Någon åtgärd för afbrytande af preskription mot hufvudgäldenären syntes motionärerna icke vara behöflig, då preskription afbrötes genom de årliga ränteinbetalningarna, och hvad beträffade borgensförbindelserna, där sådana förekomme, borde det enligt motionärernas mening vara de låntagares sak, som önskade tillgodonjuta längre lånetid än tio år, att före denna tids utgång inkomma med handling, utvisande att preskriptionen gentemot borgensmännen afbrutits.

Enligt utskottets mening hafva motionärerna icke kunnat förebringa några giltiga skäl för den af dem föreslagna förändringen i lånevillkoren. Till stöd för förslaget har nämligen egentligen endast åberopats den omständigheten att, då räntesatserna på penningmarknaden för närvarande äro ovanligt höga, det måste kännas betungande för de rederier, som för amortering af sina lån från fonden måste på annat håll upplåna medel. Det kan dock icke synas utskottet vara lämpligt att endast på grund af en tillfällig konjunktur vidtaga ändring i de för helt få år sedan bestämda villkoren för lån från ifrågavarande fond. Den retroaktiva verkan, som de ifrågasatta ändrade bestämmelserna enligt motionärernas förslag skulle erhålla beträffande redan utlämnade lån, synes utskottet ock gifva anledning till betänklighet, och man bör icke lämna obeaktadt, att en eftergift af den art, som här satts i fråga, med all säkerhet skulle från andra håll framkalla anspråk på liknande förmåner.

På grund af det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande, af herr Enhörning och herr Broström väckta motioner icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 13 mars 1908.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.
